

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

R. XI: 2013

Data odczytu: 9.1.2013

Nr 1 (341)

Data wydania: 9.1.2013

901. spotkanie

Ryszard Byner

Kalendarz Grudziądzki 2013

Pod koniec listopada 2012 r. trafił do rąk czytelników Kalendarz Grudziądzki 2013. Jest to już 17. tom tego popularnego wydawnictwa Grudziądzkiego Towarzystwa Kultury. Podobnie jak w poprzednich rocznikach, tak i w tym nie zabraknie wielu interesujących artykułów ukazujących nowe lub mało znane fakty a także ciekawostki z historii miasta, tej odległej i najnowszej.

Grudziądzan zaciekawi niewątpliwie artykuł o ich mieście sprzed 170 lat. Wygląd miasta nad Wisłą i Trynką z lat 40. XIX w. przedstawiony został na podstawie opracowania zamieszczonego w 1904 r. na łamach niemieckiej gazety „Der Gesellige”. Nie zachowało się wiele informacji z tamtego okresu, dlatego ten opis zasługuje na szczególną uwagę. Natomiast w artykule poświęconym jednej z najstarszych w Grudziądzu placówek oświatowych – Szkole Podstawowej nr 3 – przypomniano jej ciekawą, 120-letnią historię.

Zaprezentowana w Kalendarzu sylwetka pierwszego po odzyskaniu niepodległości w 1920 r. starosty grudziądzkiego Leona Ossowskiego, zawiera nieznane dotąd fakty z jego życiorysu. Dzięki temu, biogram tego wielkiego patrioty, samorządowca i społecznika narazie stał się kompletny. Tradycyjnie nie zabrakło wątku kawaleryjskiego, a to m.in. w kontekście przyszłorocznego jubileuszowego zjazdu kawalerzystów II RP oraz przypomnienia mało znanego faktu szkolenia w grudziądzkim CWK jeźdźców z armii innych państw, m.in. Gruzinów.

Do historii systemu fortyfikacyjnego miasta, opisywanego w kolejnych tomach GTK-owskiego wydawnictwa, nawiązuje artykuł poświęcony tajemniczemu i niedostępnemu schronowi radiostacji fortecznej. Z kolei pałac i kaplica w Dębieńcu są tymi zabytkowymi obiektami, które znacznie łatwiej można poznać podczas wędrówek po okolicy Grudziądza. W innym cyklu – prezentacji grudziądzkich klubów sportowych przyszła kolej na MKS Start, który w 2013 r. będzie świętować swoje 60-lecie. To klub, w którym wychował się Henryk Drzymalski – pogromca Wojciecha Fibaka, dominator na krajowych kortach tenisowych w latach 70-tych XX w.; to klub ciężarowców od lat walczących w I lidze; to klub z sekcją bokserską – męską i żeńską, podtrzymującą bogate tradycje grudziądzkiego pięściarstwa. Kontynuowana jest prezentacja dziejów grudziądzkiego teatru – najnowszy odcinek poświęcony jest okresowi dyrektorowania Aleksandra Gąssowskiego. Jest też artykuł poświęcony Centrum Kultury Teatr – placówce, która przed 20 laty przejęła budynek teatralny i stała się jedną z najważniejszych dla miasta i regionu instytucji kultury. Do czasów współczesnych doprowadzony został opis dziejów Kurkowego Bractwa Strzeleckiego. Zaprezentowano również historię stowarzyszeń pszczelarskich w regionie oraz oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego – poprzednika PTTK.

W Kalendarzu przedstawione zostały sylwetki i dorobek: Wacława Szczeblewskiego, twórcy pierwszej po zaborach uczelni artystycznej w naszym regionie – Pomorskiej Szkoły Sztuk Pięknych w Grudziądzu i Gdyni oraz Cecylii Wiśniewskiej-Maćkiewicz – nieco zapomnianej, pochodzącej z Grudziądza artystki plastyczki i bibliotekarki. Jest też o wynikach badań miłośników starożytności i archeologów z Grudziądza na terenie cmentarzyska w Grucznie, gdzie odkryli oni bogatą kolekcję średniowiecznej biżuterii, którą teraz możemy oglądać na wystawie w muzealnym spichrzu. W kąciku poetyckim tym razem swoje wiersze prezentuje grudziądzanka Helena Czemisow; znajdziemy także noty biograficzne kolejnych patronów grudziądzkich ulic.

W tym wydaniu Kalendarza zegnamy ppłk. poż. Zenona Gonkowskiego, w którego życiorysie zapisana jest powojenna historia grudziądzkiego pożarnictwa – tak zawodowego, jak i ochotniczego; płk. Antoniego Ławrynowicza – absolwenta grudziądzkiej, kawaleryjskiej Alma Mater; hm. Zbigniewa Rygielskiego – zasłużonego instruktora ZHP i wychowawcę kilku pokoleń harcerzy; Apolonię Załuskę-Strömberg – pochodzącą z Grudziądza filolożkę, tłumaczkę i lektorkę akademicką, specjalizującą w badaniach nad językiem staroislandzkim, kulturą nordycką i literaturą polską.

Część publicystyczną uzupełniają stałe pozycje – calendarium grudziądzkie, wykaz grudziądzkich publikacji oraz kalendarz ważniejszych imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych.

Liczący 240 stron Kalendarz Grudziądzki 2013 jest bogato ilustrowany zdjęciami, rysunkami i ekslibrisami.

Spis treści:

1. Calendarium grudziądzkie
2. Skrócony kalendarz na 2014 r.
3. Patroni ulic Grudziądza (*Tadeusz Rauchfleisch*)
4. Grudziądz sprzed 170 lat (*Dawid Schoenwald*)
5. 120-lecie „Trójki” (*Ryszard Byner*)
6. Schron radiostacji fortecznej (*Włodzimierz Grabowski*)
7. Leon Ossowski. Uzupełniony biogram (*Adam Stenzel*)
8. Kawaleryjskie klimaty (*Karola Skowrońska*)
9. Cudzoziemcy w CWK (*Jerzy Krzyś*)
10. Artysta z Pomorza (*Emilia Markot*)
11. Średniowieczne precjoza z Gruczna (*Ryszard Boguwolski, Ryszard Byner*)
12. Kurkowe Bractwo Strzeleckie po 1945 r. (*Henryk Kamiński*)
13. Pałac i kaplica w Dębieńcu (*Adam Stenzel*)
14. Teatr w latach 1959-1966 (*Henryk Kamiński*)
15. Wystartowali w 1953 r. (*Ryszard Byner*)
16. Cecylia Wiśniewska-Maćkiewicz (*Zbigniew Zawadzki*)
17. 20 lat Centrum Kultury Teatr (*Anna Janosz, Szymon Gurbin*)
18. Jubileusz turystów i krajoznawców (*Tadeusz Rauchfleisch*)
19. Dzieje pszczelarstwa w regionie (*Małgorzata Ambrozius-Okońska*)
20. Z żałobnej karty
21. Grudziądzkie publikacje (*oprac. Janusz Hinz*)
22. Wiersze (*Helena Czemisow*)
23. Kalendarz ważniejszych imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych (*oprac. Anna Granica*)
24. Reklamy
(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisch, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.